

Wyjdź poza czarno-biały świat

LEKCJE PRZECIW POLARYZACJI

IZABELA MEYZA

Czy zastanawiałeś/eś się nad tym, co czujesz, kiedy jesteś w centrum uwagi i masz poczucie wpływu? A jak się czułeś/aś, kiedy wypowiedali się inni, a Ty, mimo że masz coś ważnego do powiedzenia, nie miałeś/miałaś prawa głosu? Czy chciałeś/chciałaś zaprotestować? Co się dzieje, kiedy społeczeństwo się polaryzuje i wszyscy słuchają tylko reprezentantów i reprezentantek dwóch przeciwstawnych poglądów?

Ciekawe, co Twoi uczniowie i uczennice myślą o świecie, w którym widać tylko dwa kolory: czarny i biały, i co proponują, żeby wprowadzić do rozmowy różne odcienie szarości.

Chciałbyś/chciałabyś takie pytania postawić w klasie? Skorzystaj z naszego scenariusza i porozmawiaj z uczniami i uczennicami o polaryzacji.

Przebieg

[lekcja dla młodzieży od klasy 3. szkoły podstawowej; 45-90 minut]

1. Jeżeli prowadzisz zajęcia w klasie¹, rozłóż w sali różnokolorowe kartki. Poproś osoby uczestniczące w lekcji, żeby stanęły przy kartce z ich ulubionym kolorem. Kiedy uczennice i uczniowie dokonają wyboru, zbierz wszystkie kartki z wyjątkiem białej i czarnej (albo innych dwóch kolorów, przy których stanęło najwięcej osób).

Następnie powiedz: „Wprawdzie pokazaliście, że lubicie różne kolory, ale dzisiaj na lekcji będziemy rozmawiać tylko o kolorze białym i czarnym (lub innych dwóch, jeśli wybrało je więcej osób). Osoby, które wybrały pozostałe kolory mogą usiąść”. Zwróć się do osób, których kolory nie zostały zabrane i poproś, żeby opowiedziały, dlaczego kolor biały/czarny (lub inne dwa, które dostały najwięcej głosów) są najfajniejsze. Na koniec zwróć się do osób, które wybrały pozostałe kolory i powiedz, że mogą teraz zagłosować na biały lub czarny (albo dwa inne, które dostały najwięcej głosów), np. stając obok nich².

¹ Jeżeli pracujesz online, możesz zrobić to ćwiczenie, używając cyfrowej tablicy (np. Jamboard, Whiteboard na MS Teams lub Zoom) – poproś uczniów i uczennice o narysowanie kropki w ich ulubionym kolorze. Możesz także poprosić, żeby uczniowie włączyli kamery i napisali na czacie, jaki jest ich ulubiony kolor. Kiedy skończą, zmaż wszystkie kropki z wyjątkiem dwóch wybranych (albo – jeśli pracujecie na czacie – poproś, żeby wszyscy wyłączyli kamerki, z wyjątkiem osób, które wybrały kolor czarny i biały, lub dwa inne, które wymieniane były najczęściej). Jeżeli nie masz możliwości wymazania kropek lub nie wszyscy uczniowie mają włączone kamerki, możesz po prostu pominąć ten etap.

² Jeżeli pracujesz online, osoby mogą głosować, stawiając kropkę przy wybranym kolorze (na tablicy cyfrowej) lub wpisując nazwę koloru na czacie.

2. Teraz omówcie razem doświadczenie. Zaczynaj od dopytania uczennic i uczniów, jak się czuli/czuli w tej sytuacji:
 - » [do tych, których kolory zostały] Jak się czuliście, kiedy Wasz głos był słyszany/kiedy staliście na środku/kiedy tylko Wy byliście widziani? Jak Wam było z tym, że tylko Wy dostaliście prawo wypowiedzenia się?
 - » [do tych, których kolory odrzuciłeś/aś] Jak się czuliście, kiedy usuwałam/em kolory, które wybraliście? A jak, kiedy inne osoby się wypowiadały, a Wy nie dostaliście głosu? Czy mieliście ochotę zaprotestować przeciwko tej sytuacji? Jak czuliście się, kiedy nie mogliście zagłosować na swój kolor, ale na dwa wybrane przeze mnie? Dlaczego zdecydowaliście się lub nie na głosowanie?
3. Porównaj tę sytuację do życia społecznego. Poproś o wyobrażenie sobie, że z jakiegoś powodu w społeczeństwie znikają wszystkie zróżnicowane głosy (czyli większość kolorów) i wszyscy słuchają tylko „zwolenników dwóch kolorów”, czyli dwóch przeciwstawnych poglądów: mogą nawet na nie głosować i przyłączać się do ich zwolenników, ale nie mogą mówić o tematach (kolorach), które naprawdę ich interesują. „Co myślicie o takim świecie?”
4. Zapytaj teraz, czy przychodzą im do głowy przykłady takich sytuacji. Możecie porozmawiać zarówno o tych, które znają z mediów, jak i z własnych doświadczeń szkolnych czy prywatnych.

To także moment, w którym możecie porozmawiać o Ogólnopolskim Strajku Kobiet. Zauważ że czasem, kiedy głos jakiejś grupy społecznej jest niesłyszany przez długi czas, lub ważne dla niej sprawy są zagrożone, taka grupa zaczyna bardzo głośno wyrażać swoje zdanie.

Możesz także uczniom i uczennicom opowiedzieć o innym sposobie na to, żeby głos kobiet był zauważony, czyli strajku kobiet w Islandii https://pl.wikipedia.org/wiki/Strajk_kobiet_w_Islandii. Zwróć uwagę, że protesty takie, jak ten w Islandii, są zazwyczaj skutkiem tego, że pewne grupy społeczne nie czują się wystarczająco słyszane lub doceniane na co dzień.
5. Podsumowując zajęcia, zapisz na tablicy pytanie: „Jak możemy sprawić, żeby ludzie o różnych poglądach byli słyszani?” Zbierz refleksje uczniów i uczennic. Możesz także poprosić, żeby to pytanie zilustrowali/ły plakatem lub pracą plastyczną wykonaną indywidualnie lub w małych grupach.

Jeśli masz więcej czasu albo chcesz inaczej poprowadzić lekcję – dać więcej przestrzeni na dyskusję lub pracę w grupach, proponujemy Ci dodatkowe aktywności.

1. Podziel osoby uczestniczące na grupy i zadaj im po jednym pytaniu. Następnie zbierz odpowiedzi na forum, lub poprowadź dyskusję z całą klasą, o tym:
 - » Jakie grupy społeczne, według nich, za mało się wypowiadają np. w mediach lub szerzej, w społecznej debacie? Zwróć szczególną uwagę na grupy, na temat których ktoś się wypowiada, ale im samym rzadko oddaje się głos, np. dzieci, młodzież, uchodźcy, osoby niepełnosprawne, kobiety.
 - » Czy mają poczucie, że głos dzieci/uczniów jest słyszany? Co można/ co oni mogą zrobić, żeby był bardziej obecny w mediach, rozmowach, czy przy podejmowaniu decyzji? Na jakie sprawy, które ich dotyczą, chcieliby mieć większy wpływ?
 - » Co można zrobić, żeby osoby o mniej wyrazistych poglądach były bardziej słyszane? Kto lub co może w tym pomóc?
 - » Czy według nich są momenty, w których warto pozostać przy czarno-białym widzeniu świata i nie dawać zbyt wiele przestrzeni na inne kolory/poglądy? Jakież?

2. Połącz uczniów i uczennice w pary lub trójki. Poproś, żeby odpowiedzieli na poniższe pytania i porozmawiali o nich w grupie³. Daj im 10-15 minut.
- » W jakich sytuacjach i przy kim najłatwiej mi wyrazić swoje poglądy? Kiedy jest to najtrudniejsze?
 - » Czy zdarza się, że czasem milczę, kiedy coś mi się nie podoba? Dlaczego?
 - » Czy, żeby się wypowiadać na jakiś temat, muszę mieć wiedzę i jasne poglądy, czy warto też się wypowiadać, kiedy jestem niezdecydowany/a lub mało wiem na ten temat?

Zaproś osoby uczestniczące do wspólnej rozmowy wokół tych zagadnień.

³ Jeśli pracujesz online, możesz skorzystać z opcji podzielenia uczniów na wirtualne pokoje lub poprosić o skorzystanie z komunikatorów, które umożliwiają pracę w grupach. Ewentualnie poproś o wykonanie zadania samemu.